

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av 7 § i barnbidragslagen och 11 § i lagen om utkomststöd

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av 7 § i barnbidragslagen och 11 § i lagen om utkomststöd (RP 235/2022 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Ritva Liukonen, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Eva Ojala, social- och hälsovårdsministeriet
- barnombudsman Elina Pekkarinen, Barnombudsmannens byrå
- jurist Tiina Äijälä, Folkpensionsanstalten
- specialforskare Johanna Närvi, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- verksamhetsledare Ulla Siimes, Centralförbundet för Barnskydd rf
- specialsakkunnig Anna Järvinen, SOSTE Finlands social och hälsa rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Nätverket för familjers diversitet
- Barnfamiljernas Intresseorganisation rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att barnbidragslagen och lagen om utkomststöd ändras temporärt. För att öka barnfamiljernas köpkraft föreslås det att barnbidraget för december 2022 betalas dubbelt till dem som får barnbidrag. Vid beviljande av utkomststöd beaktas inte det dubbla barnbidrag som betalas i december 2022 till den del dess belopp överskrider det sedvanliga barnbidraget. Målet är att de som får grundläggande utkomststöd ska kunna dra full nytta av stödet.

Propositionen hänför sig till den fjärde tilläggsbudgetpropositionen för 2022 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 december 2022 och gälla till och med den 31 december 2022.

Betänkande ShUB 28/2022 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I propositionen föreslås det att barnbidraget för december 2022 ska betalas till dubbelt belopp till dem som får barnbidrag. Bakgrunden till propositionen är det exceptionella ekonomiska läget, där hushållens kostnader för bland annat mat, energi och resor har stigit. Genom propositionen vill man stödja i synnerhet barnfamiljer och öka deras köpkraft. Det extra barnbidraget beräknas öka förmånsutgifterna för barnbidraget med 112 miljoner euro.

Utifrån propositionen och inkommen utredning anser utskottet att ett extra barnbidrag av engångsnatur är motiverat för att stödja barnfamiljer i det exceptionella ekonomiska läget. Utskottet tillstyrker lagförslagen utan ändringar.

Utskottet konstaterar dock att det på längre sikt inte är ändamålsenligt eller tillräckligt att betala ett extra barnbidrag av engångsnatur för att kompensera för de stigande konsumentpriserna och förebygga barnfamiljers utkomstsvårigheter. Utskottet har i sina tidigare ställningstaganden (bl.a. ShUB 39/2019 rd) påpekat att barnbidragens nivå inte håller jämna steg med utvecklingen av kostnadsnivån, eftersom barnbidragen inte är indexskyddade. En indexbindning av barnbidraget skulle trygga barnfamiljernas försörjning på längre sikt. Dessutom anser utskottet att det är viktigt att man vid utvecklingen av barnbidragssystemet beaktar olika familjesituationer, såsom växelvist boende för barn.

Enligt utredning till utskottet har prisstegringen ökat antalet fattiga barnfamiljer, och den ökande fattigdomsgraden berör framför allt barnfamiljer med endast en vuxen. Utskottet anser det motiverat att propositionen har beaktat barnfamiljerna med de lägsta inkomsterna så att det extra barnbidrag som betalas i december 2022 inte räknas som inkomst när utkomststöd beviljas. Tack vare det drar också de barnfamiljer som har det ekonomiskt svårast och som får grundläggande utkomststöd nytta av det extra barnbidraget. Med tanke på incitamenten att arbeta och det sociala trygghetssystemet som helhet anser utskottet det dock vara ändamålsenligt att det månatliga barnbidraget också i fortsättningen beaktas när utkomststöd beviljas. Om det månatliga barnbidraget inte skulle beaktas i utkomststödet, kunde följden bli att allt fler får utkomststöd och blir beroende av det.

Sakkunniga har påpekat att det extra barnbidraget riktar sig till alla barnfamiljer. Stödet riktas alltså oundvikligen också till dem som inte behöver det ekonomiskt. Utskottet betonar att barnbidraget är en universell förmån som betalas för barn och vars syfte inte är att kompensera för olika utgiftsnivåer hos olika barnfamiljer utan för skillnaderna i utgiftsnivå mellan barnfamiljer och barnlösa. Liksom andra sociala förmåner kan familjen dock avstå från att ansöka om barnbidrag, om den upplever att bidraget inte behövs. För att minska fattigdomen bland barnfamiljer är det viktigt att insatserna för att förbättra försörjningen fortsätter, särskilt för barnfamiljer med svag ekonomisk ställning.

Sakkunniga har dessutom påpekat att den tidsbundna höjningen av barnbidraget också beviljas de familjevårdare inom barnskyddet till vilka Folkpensionsanstalten betalar barnbidrag för placerade barn och för vilka den räknas som en del av ersättningen för de månatliga kostnaderna för barnet. Enligt uppgift tar en del kommuner och samkommuner dock för egen del ut barnbidraget för barn som placerats i familjevård för att täcka bland annat kostnaderna för köpta tjänster inom fa-

Betänkande ShUB 28/2022 rd

miljevården. Utskottet anser det vara viktigt att de ökade levnadskostnaderna för familjevårdsfamiljerna i dessa situationer beaktas i de kostnadsersättningar som kommunerna och samkommunerna betalar till familjevårdarna.

Utskottet konstaterar slutligen att det vid årsskiftet införs ett flertal ändringar i förmånslagarna. Det orsakar en anhopning av ärenden vid Folkpensionsanstalten, vilket kan fördröja utbetalningen av klienternas förmåner. Utskottet betonar särskilt vikten av att ärenden som gäller utkomststødet, som tryggar försörjningen i sista hand, behandlas utan dröjsmål.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 235/2022 rd utan ändringar.

Helsingfors 17.11.2022

I den avgörande behandlingen deltog

tillfällig ordförande Aki Lindén sd
medlem Kim Berg sd
medlem Arja Juvonen saf
medlem Pia Kauma saml
medlem Noora Koponen gröna
medlem Terhi Koulumies saml
medlem Merja Kyllönen vänst
medlem Aki Lindén sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Minna Reijonen saf
medlem Heidi Viljanen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Sanna Pekkarinen.